

K R E P I T E V S K U P N E E V R O P S K E H I Š E I Z O B R A Ź E V A N J A

Konferenco evropskih ministrov za šolstvo 30. junija 2001 v Rigi so organizirali latvijsko ministrstvo za šolstvo, švedsko predsedstvo Sveta Evropske unije in Evropska komisija v okviru skupno dogovorjene predpristopne strategije, njen cilj pa je bil okrepiti neuraden politični dialog med ministri iz Evropske unije in držav kandidatk in tudi držav EFTA/EEA ter držav jugovzhodne Evrope. Bila je nadaljevanje predhodnih srečanj v Varšavi, Pragi, Budimpešti in Bukarešti.

Pod naslovom »Učiti se vse življenje« se je konferenca osredotočila na izzive, s katerimi se izobraževalni sistemi srečujejo ob dogajanjih v informacijski družbi, in na uporabo informacijskih in komunikacijskih tehnologij (ICT) kot orodja za krepitev in razširitev možnosti za vseživljenjsko učenje. Posebno je poudarila ICT v šolah in pri učenju odraslih.

Ker ICT vedno bolj postaja sestavni del življenja evropskih državljanov in vpliva tako na njihovo delovno okolje kot na vsakdanje življenje kot celoto, se morajo sistemi izobraževanja in usposabljanja odzvati, da bi zadostili novim zahtevam družbe znanja v perspektivi vseživljenjskega učenja. Dolgoročne strategije za vseživljenjsko učenje morajo podpreti ustrezni ukrepi za razširitev dostopa do ICT in njihove uporabe, zato da se okrepi tako možnost zaposlitve kot aktivno državljanstvo.

Postopno in uspešno preoblikovanje v gospodarstvo znanja je pomemben dejavnik za rast, konkurenčnost, zaposlovanje in socialno kohezijo. Pomen ustvarjanja ugodnih razmer za dejavno in demokratično sodelovanje državljanov v tem procesu je bil obravnavan in poudarjen v sklepih Evropskega sveta tako v Lizboni kot v Stockholmu.

Potreba po nadaljnjih prizadevanjih, in sicer s pedagoškega stališča, za učinkovito vključevanje ICT v sisteme izobraževanja in usposabljanja kot pomemben del potrebne prilagoditve teh sistemov, je skupaj z delom pri izboljševanju temeljnih znanj osrednji del v razpravah na ravni Evropske unije in na nacionalni ravni, izrecno pa so jih zahtevali Evropski svet v Lizboni, Evropski svet v Stockholmu in poročilo Sveta za izobraževanje o konkretnih prihodnjih ciljnih sistemov izobraževanja in usposabljanja.

Povabljeni ključni govornik Guillermo Kelley Salmas je začel ministrsko razpravo z vprašanjem vloge ICT pri premostitvi vrzeli med različnimi skupinami v družbi. Posebej je poudaril, da nova tehnologija ponuja možnosti preoblikovanja učenjskega vzorca in prinašanja

znanja tistim, ki se pred tem niso mogli izobraževati.

Ministri so se seznanili tudi z nedavnimi dogajanjem na ravni Evropske unije, zlasti v zvezi z globalno pobudo eEvropa+ in njenim akcijskim načrtom, ki ga je odobril Evropski svet v Göteborgu, in tudi s Sporočilom Komisije o akcijskem načrtu za uresničitev e-učenja in resolucijo Sveta v zvezi z njim.

Glavne obravnavane splošne teme in pripombe ministrov so bile:

- Uporaba ICT kot orodja za »demokratizacijo« učenja z odpiranjem možnosti za učenje vsem. Ministri so soglašali, naj Evropa še naprej izkorišča zmožnosti medmrežja, okolja večpredstavnosti in virtualnega učenja, da bi bolje in hitreje uresničila vseživljenjsko učenje kot temeljno izobraževalno načelo in da bi zagotovila dostop do možnosti izobraževanja in usposabljanja za vse, še zlasti za tiste, ki imajo pri dostopu težave iz socialnih, gospodarskih, geografskih ali drugih razlogov. *Izdelati pa je treba zavestne strategije za boj proti tveganjem, ki jih prinaša prepad v dostopnosti do ICT.*
- Medmrežje kot ponudnik univerzalnega dostopa do informacij. Ministri so ugotovili, da informacije, ki jih ponuja medmrežje, lahko vsebujejo dragoceno izobraževalno gradivo, pa tudi informacije, ki so socialno in moralno neprimerne. Poudarili so, *da sta kritično razmišljanje in zmožnost oceniti informacije in prepoznati škodljivo vsebino ključna spretnost, ki si jo morajo pridobiti vsi učeči se. Koristen pripomoček bi bili skupna evropska spletna stran, kot je Evropsko šolsko omrežje (European Schoolnet), ki bi podpirala identifikacijo programske opreme, zlasti programske opreme z odprto kodo, ki je brezplačna za distribucijo, in viri ICT, ki so se izkazali za koristne.*
- Zmogljivosti ICT za krepitev dialoga in čezmejnega sodelovanja. ICT zagotavljajo takojšen dostop do preostalega sveta. Izkušnje dejavnosti transnacionalnega sodelovanja, kot sta programa Socrates in Leonardo da Vinci, Evropsko šolsko omrežje in teden eSchola, so bili obravnavani kot dobri primeri tega, kako okrepiti medkulturno razumevanje, pomagati spodbujati

ustvarjalno naravnost in preganjati negativna in stereotipna stališča. Hkrati pa je treba upoštevati možno tveganje povečanega komercialnega pritiska za večje poenotenje in zmanjšanje pomena nacionalne kulturne in jezikovne dediščine.

- Razvoj človeških virov – vloga učiteljev in učečih se. Ministri so poudarili, da dostop do informacij še zdaleč ni dostop do znanja; informacije je treba obdelati, da postane znanje. Učitelji in drugi izobraževalci bodo imeli pomembno nalogo pri oblikovanju učenja, pri katerem bi bile lahko ICT močno orodje. Učiteljski in izobraževalni poklici se srečujejo z nenehnimi spremembami; učitelji, drugi izobraževalci in izobraževalno osebje vedno bolj delujejo kot inštruktorji in mentorji, ki vodijo vsakega od učečih se po njegovi poti do znanja. Pomembno je, da so učitelji in drugi izobraževalci deležni ustrezne podpore pri sprejetju njihove nove vloge – da pomagajo učečim se in jih vodijo, ti pa bodo postopoma sami prevzeli skrb za svoje učenje. Zato so pomembna nenehna prizadevanja pri začetnem izobraževanju in usposabljanju na delovnem mestu, da motiviramo učitelje in druge izobraževalce, da kar najbolje pedagoško uporabljajo ICT.
- Pomembna vloga učenja s pomočjo ICT pri uresničevanju koncepta prožnega in individualiziranega učenja. ICT širijo dostop do znanja in zagotavljajo možnosti za individualne rešitve. Ker imajo vsi posamezniki različne izkušnje predhodnega učenja in različne učne sposobnosti, je pomembno, da se izkoristijo možnosti, ki jih ICT zagotavljajo za pomoč posamezniku na njegovi lastni stopnji. Učenje bo mnogo bolj posameznik sam usmerjal in bo ustrezalo posameznikovim izobraževalnim potrebam ter se bo izogibalo omejitvam sedanjih sistemov, ki temeljijo v glavnem na vnaprej opredeljenih možnostih. Še naprej je treba razvijati metodologijo poučevanja in učenja z uporabo ICT.
- Uresničitev vseživljenjskega učenja za vse. Da bi dosegli ta cilj, je ključnega pomena lajšanje dostopa do informacij o učnih možnostih, ki so na voljo v različnih fazah življenja. Usmerjanje in svetovanje naj bosta del tako uradnega kot neuradnega učenja in povezave med sistemi izobraževanja in usposabljanja ter svetom dela. Pri tem so ministri pozitivno ocenili trenutni proces posvetovanj v zvezi z Memorandumom o vseživljenjskem učenju in namene Evropske komisije, da spomladanskemu Evropskemu svetu leta 2002 predstavi akcijski načrt, ki gradi na programu iz Lizbone.

- Računalniška pismenost kot osnovni pogoj za socialno vključenost in aktivno državljanstvo v informacijski družbi. Vsakemu državljanu morajo biti ponujene možnosti, da si pridobi računalniško pismenost. Treba si je prizadevati za spodbujanje načinov uporabe ICT, zato da se borimo proti znakom povečane brezbriznosti med mladimi in občutku odtujenosti od demokratičnega procesa.
- Vloga javno-zasebnega sodelovanja. Vloga zasebnega sektorja in socialnih partnerjev je pri uvedbi ICT v izobraževanje in usposabljanje pomembna. Razvijati je treba obstoječe modele uspešnega javno-zasebnega partnerstva. Ministri so izrazili željo, da se v nadaljnjo razčlenitev tega vprašanja vključi Evropska komisija.
- Vzpostavitev primernih učnih okolij, ki bodo posameznikom omogočila, da se bodo kar najučinkoviteje učili. Če naj vseživljenjsko učenje na podlagi ICT postane resničnost za vse, je treba zagotoviti lokalna središča z dostopom do računalnikov in inštruktorjev. Pomembno je proučiti, kako najbolje uporabiti pedagoško in tehnološko infrastrukturo, ki je že na voljo v Evropi. Naložbe lokalne samouprave v učne centre so tudi lahko močan političen simbol; poudarjajo pomen, ki ga javni organi pripisujejo učenju, in naj bi pomagale pritegniti in spodbujati državljane, ki še niso vključeni v učenje. Ministri so soglašali, da bo v končni fazi napredek v Evropi v smeri vseživljenjskega učenja za vse odvisen od obsega, v katerem se bodo vlade dejavno zavzele za zagotovitev potrebnih osnovnih pogojev.
- Sodelovanje med evropskimi državami. Pomembna je izmenjava izkušenj in najboljše prakse v Evropi na področju ICT v izobraževanju. Zato bi bilo koristno medsebojno povezati obstoječe organizacije v evropskih državah, ki se ukvarjajo z ICT v izobraževanju po elektronskih omrežjih. V tem pogledu bi bilo treba raziskati uporabo obstoječih programov in nacionalnih omrežij Skupnosti.

Ministri so se seznanili s poročilom o napredku dela strokovne skupine za kazalnike kakovosti vseživljenjskega učenja na podlagi mandata, danega Komisiji na konferenci v Bukarešti leta 2000. Ministri so Komisijo pozvali, naj dokonča delo v zvezi s kazalniki vseživljenjskega učenja z uporabo obstoječih kvalitativnih in kvantitativnih kazalnikov, kjer je to mogoče, ter naj v začetku leta 2002 predstavi končno poročilo, ki bo obravnavano na šesti evropski konferenci ministrov za šolstvo junija 2002.

Ministri so podprli zamisel o okrepljenem sodelovanju na evropski ravni in ponovno potrdili pomen, ki ga pripisujejo evropskim konferencam kot forumom za izmenjavo informacij in izkušenj, da se okrepi Evropska izobraževalna hiša. Predstavniki Slovaške republike so izrazili pripravljenost, da organizirajo v Bratislavi naslednjo evropsko konferenco,

ki naj bi bila med španskim predsedovanjem. Španija in Evropska komisija sta pozdravili to ponudbo in povedali, da soglašata s sodelovanjem s slovaškimi organi pri organizaciji tega dogodka.

Tatjana Jurkovič,
Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport

A D O R N O O G L A S B I K O T O B J E K T U Ž E L J E

Theodor W. Adorno, 1999, Sound Figures, Stanford: Stanford University Press, 229 str.

Theodor Adorno je brez dvoma eden najboljših poznavalcev glasbe. V knjigi, ki je pred nami, je (ponovno) prepričljivo pokazal, kako **kulturna industrija**, kot jo je sam imenoval, spreminja glasbo v vsakdanje klišeje, ki se prilegajo vremenu, obleki ali razpoloženju. Glasba je zaradi tega vse bolj trivialno ozadje človekovega vsakdanjega življenja, ki ima vsaj tri ideološke funkcije, kot zapiše Adorno.

Prva ideološka funkcija glasbe je manifestacija **lažne ali napačne zavesti**. Ta funkcija je pravzaprav druga stran zgodbe o psihološkem človeku in njegovem preprostem odnosu do glasbe. Ne le vsakdanji ljudje, ampak tudi »glasbeni strokovnjaki« so prepričani, da ima glasba nalogo razvedriti, zabavati, pomiriti človeka. Glasba, pravijo (ne brez patosa), pove več kakor besede, sega človeku najgloblje v srce, iz njegove podzavesti izvablja zatrta čustva, skrbi za človekovo dobro počutje. Celo t. i. glasbeni terapevti prisegajo na glasbo in njene »zdravilne« učinke. Glasba naj bi vsekakor imela veliko skupnega s človekovimi občutki, z emocijami, afekti, razpoloženji, umetnik pa naj bi bil nekakšen psiholog, ki ve, kako ravnati z njimi.

Adorno se s tako preprosto razlago glasbene funkcije nikakor ni strinjal. Seveda nas to ne preseneča, saj je bil izjemen poznavalec ne le glasbe, ampak tudi psihoanalize, filozofije, sociologije, umetnosti. Njegov pogled je bil tako širok, da že zaradi njega ni mogel pristajati na sveto preproščino uporabne psihologije,

ki verjame v človekovo osebnost, pozitivne vibracije, ozaveščanje podzavesti, manipulacijo s čustvi ipd.

Adorno je zavračal tako psihologijo in pokazal, da je glasba mnogo več kot le kulisa, ki naj skrbi za dobro počutje psiholoških ljudi. Glasba, pravi, človeka zadeva v njegovem bistvu, ki pa ni psihološke narave, ampak je družbene in ontološke. To pomeni, da je človek najprej in bistveno družbeno bitje, ki živi v družbenem polju, to pa ni rajski vrt, ampak je polno neenakosti, nepravilnosti, korporativnega nasilja nad posamezniki in posameznicami. Glasbenik bi se kot družbeno bitje tega kratko malo moral zavedati.

Druga funkcija, ki jo ima glasba, je **trivializacija družbenih konfliktov**. Glasba je zaradi tega preprosto orodje, ki naj ljudem pomaga pozabiti na grobi vsakdan, v katerem so pogosto poniževani, zatirani ali izkoriščani. Sprostijo naj se ob zabavni ali lepi glasbi, ki jim vsaj za trenutek pričara nekaj iluzij, zaradi katerih se bodo bolje počutili. Zjutraj bodo tako ali tako morali oditi v kruto realnost, na delovno mesto, kjer bodo zopet prenašali nasilje, neumnosti ter izkušali nemoč.

Adorno je ostro zavrnil ideje o lepi glasbi. Za njega je glasba lahko samo dobra ali slaba. Vse drugo so pridevniki, ki so si jih izmislili psihološki ljudje, da jim ne bi bilo treba misliti, kaj glasba sploh je. Pri tem gre vsekakor za določeno [miselno] lenobo, ki jo »lepa« glasba samo še podpira.

Tretja funkcija, ki jo ima večina glasbe, je oblikovanje **ponarejene ali lažne pomiritve**. Če človeško bitje ne more narediti veliko, da bi se družbeno nasilje nad njim zmanjšalo, naj se vsaj navidezno